

JUDr. ZUZANA STAVROVSKÁ
komisárka pre osoby
so zdravotným postihnutím

SPRÁVA ÚRADU KOMISÁRA PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Zariadenie komunitnej rehabilitácie Gaudeamus

Adresa zariadenia	Zariadenie komunitnej rehabilitácie Gaudeamus, Mokrohájska cesta č. 3, 845 12 Bratislava
Zriaďovateľ	Bratislavský samosprávny kraj
Riaditeľ	PhDr. Štefan Tvarožek
Typ zariadenia	Domov sociálnych služieb (DSS), Rehabilitačné stredisko (RS)
Kapacita zariadenia	DSS/62, RS/30
Aktuálny počet klientov	DSS/62, RS/30
Dátum výkonu monitoringu	22. mája 2019
Monitoring vykonali	JUDr. PhDr. Ivona Kardianová, JUDr. Eva Arnoldová, Mgr. Kristína Majvitorová, Michaela Scherhauser
Naša značka	M/015/2019/DSS
Samosprávny kraj	Bratislavský

JUDr. Zuzana Stavrovská
komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Úrad komisára pre osoby
so zdravotným postihnutím
Račianska 153
831 54 Bratislava 35

Obsah

Monitorovacia činnosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.....	4
Monitorovací tím a spôsob hodnotenia	5
Metodológia.....	7
Informácie o zariadení sociálnych služieb	8
1. Právo na primeranú životnú úroveň (čl. 28 Dohovoru)	10
Materiálno-technické podmienky	10
1.1 Budova zariadenia	10
1.1.1 Bezbariérovosť	10
1.1.2 Bezpečnostné podmienky	11
1.2 Izby klientov	11
1.3 Hygienické podmienky	12
1.4 Stravovanie	13
1.4.1 Oblečenie klientov.....	14
1.5 Hygiena a súkromie klientov	14
1.5.1 Slobodná komunikácia	14
1.5.2 Návštevy.....	15
1.5.3 Voľnosť pohybu a pobyt na čerstvom vzduchu	15
1.6 Stimulujúce prostredie.....	15
1.7 Spoločenský a osobný život.....	15
2. Právo na dosiahnutie najvyššieho možného štandardu fyzického a duševného zdravia (čl. 25 Dohovoru)	17
2.1 Dostupnosť zariadenia	17
2.2 Personálne obsadenie (odbornosť poskytovania soc. služieb)	17
2.3 Starostlivosť o klientov	18
2.3.1 Individuálne plány klientov	19
2.4 Dostupnosť liekov	19
2.5 Podpora všeobecného a reprodukčného zdravia.....	19
3. Právo na uplatňovanie spôsobilosti na právne úkony, rovnosti pred zákonom, osobnej slobody a osobnej bezpečnosti (čl. 12 a 14 Dohovoru)	20
3.1 Preferencie a želania klientov	20
3.2 Spôsobilosť na právne úkony	20
3.3 Prístup k osobným informáciám	21
4. Právo na ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a ochrana pred vykorisťovaním, násilím, alebo zneužívaním (čl. 15 a 16 Dohovoru)	22

4.1	Prístup zamestnancov ku klientom	22
4.2	Obmedzovacie prostriedky	22
4.3	Sťažnosti klientov	24
5.	<i>Právo na nezávislý spôsob života a na začlenenie sa do spoločnosti (čl. 19 Dohovoru)</i>	26
5.1	Podpora nezávislého života klientov	26
5.1.1	Finančné prostriedky klientov	27
5.2	Prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam	27
	<i>Sumarizácia opatrení pre ZKR Gaudeamus</i>	30
	Termín plnenia ihneď	30
	Termín plnenia do 31.12.2020	30
	Termín plnenia priebežne	30

Monitorovacia činnosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

Prijatím zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2015, bol v Slovenskej republike vytvorený základ fungovania nezávislej inštitúcie na zabezpečenie verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím v súlade s Parížskymi princípmi prijatými rezolúciou Valného zhromaždenia OSN č. 48/134 z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv. Slovenská republika tak splnila záväzok, ktorý jej vyplýval z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „Dohovor“) článku 33 ods. 2 – *Vykonávanie dohovoru na vnútroštátnej úrovni a monitorovanie*. Predmetný článok Dohovoru požaduje od štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, aby vytvoril nezávislý mechanizmus na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania Dohovoru, ktorý Slovenská republika ratifikovala. Dohovor nadobudol platnosť dňa 25. júna 2010 v súlade s článkom 45 ods. 2 a je publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 317/2010 Z. z. Opčný protokol k Dohovoru je v Zbierke zákonov publikovaný pod č. 318/2010 Z. z.

Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy posudzuje dodržiavanie a monitoruje práva osôb so zdravotným postihnutím, najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Cieľom monitoringov vykonávaných osobnými návštevami je identifikovať a súčasne zmapovať, akým spôsobom je zabezpečené dodržiavanie ľudských práv v zariadeniach sociálnych služieb, odhaliť systémové a ľudské nedostatky pri implementácii medzinárodných dohovorov. Nemenej dôležitým cieľom je aj pomocou analýz výsledkov z monitoringov pomôcť zabezpečiť vysokokvalitné služby v zariadeniach sociálnych služieb v budúcnosti. V kontexte vyššie uvedeného je potrebné vnímať celý proces monitorovania zariadení sociálnych služieb v sociálnom systéme Slovenskej republiky.

Z realizovaných monitoringov v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou sme zistili, že mnohí poskytovatelia sociálnych služieb a zamestnanci týchto poskytovateľov sa stále „učia“ rozumieť uplatňovaniu ľudsko-právnej paradigmy, keď sa sociálne služby posúvajú od starostlivosti zameranej na saturovanie základných ľudských potrieb, k tvorbe, podpore a zabezpečeniu kvality života prijímateľov sociálnych služieb. Na druhej strane je dôležité, aby aj samotní klienti ako prijímatelia sociálnych služieb vnímali, že poskytovaná sociálna služba nie je otázkou charity, ani dobrej vôle poskytovateľov, za ktorú majú byť vďační a udržiavaní v nerovnovážnom postavení voči zamestnancom verejného, či neverejného poskytovateľa sociálnej služby. Ved' sú to práve klienti, ktorí majú zastávať aktívnu pozíciu v sociálnych službách v súlade s verejným záujmom podpory kvality života prijímateľov sociálnych služieb a konceptu aktívneho občianstva. Za cestu, akým sa tento verejný záujem presadzuje, sa považuje koncept podmienok kvality podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), prostredníctvom ktorého sa kvalita v sociálnych službách vysvetľuje, implementuje

i vyhodnocuje. Je potrebné nestrácať zo zreteľa, že pre kvalitu sociálnych služieb sú dôležité dve skutočnosti:

- a. zohľadnené a naplnené predstavy, subjektívne požiadavky a potreby klientov a ich rodín;
- b. objektivizované požiadavky na podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby stanovené v zákone o sociálnych službách alebo fakultatívne systémami manažérstva kvality.

O kvalite sociálnych služieb sa nedá hovoriť tam, kde sú precízne dodržiavané všetky objektivizované vonkajšie požiadavky na kvalitu služby, ale prijímateľ sociálnej služby je nespokojný, nešťastný a chce by sa vrátil do svojho prirodzeného sociálneho prostredia. A naopak, je problematické hovoriť o kvalite v prípade, že klient je síce subjektívne spokojný, ale nie sú dodržiavané požiadavky determinujúcej dokumentácie, odborných postupov na poskytovanie sociálnych služieb.

Monitorovací tím a spôsob hodnotenia

Monitoring vykonali zamestnanci Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím JUDr. PhDr. Ivona Kardianová, JUDr. Eva Arnoldová, Mgr. Kristína Majvitorová a Michaela Scherhauser, dňa 22. mája 2019.

Návšteva zariadenia bola vykonaná neohlásene, pán riaditeľ bol osobne informovaný o začatí výkonu monitoringu a zamestnanci Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím jej odovzdali poverenie k výkonu monitoringu a vyžiadali si potrebnú dokumentáciu.

Zamestnancom Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pri výkone monitoringu prislúchajú oprávnenia a povinnosti v zmysle zákona o komisárovi a zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov.

Monitoring mal formu dotazníkového šetrenia spojeného s rozhovormi s vedením, odbornými zamestnancami a klientmi, ako aj pozorovaním prostredia v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou a bol štruktúrovaný nasledovným spôsobom:

1. stretnutie s vedením zariadenia sociálnych služieb, oboznámenie sa s dokumentáciou zariadenia, štruktúrou a profiláciou klientov podľa druhu zdravotného postihnutia, veku, mobility, spôsobilosti na právne úkony a agendou opatrovníctva;
2. prehliadka vonkajších a vnútorných priestorov;
3. osobné záležitosti klientov a ťažisko zamerania sociálnych služieb na klienta;
4. poskytovanie stravy;
5. kontakt s rodinou a program vo voľnom čase;
6. zdravotná a ošetrovateľská starostlivosť;

7. oboznámenie vedenia zariadenia sociálnych služieb s prvotnými zisteniami.

Údaje získané z dotazníkového šetrenia vykonaného vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou sú významným podkladom pre:

1. podávanie návrhov a odporúčaní v prípade zistenia, že pri poskytovaní sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb došlo k porušeniu alebo k ohrozeniu práv osôb so zdravotným postihnutím;
2. návrhy zmien platnej legislatívy v prípade zistenia, že platnou legislatívou a praxou sú porušované konkrétne články Dohovoru.

Metodológia

Hlavným prostriedkom hodnotenia zariadení je sada nástrojov Svetovej zdravotníckej organizácie QualityRights Tool Kit, založených na hodnotení a zlepšovaní štandardov kvality a ľudských práv v zariadeniach sociálnych služieb. QualityRights Tool Kit je rozdelený do piatich oblastí, ktoré zahŕňajú štandardy a kritériá. Oblasti sú zamerané na články Dohovoru 12 a 14 Rovnosť pred zákonom, Sloboda a osobná bezpečnosť, čl. 15 a 16 Ochrana pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním, čl. 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, čl. 25 Zdravie a článok 28 Primeraná životná úroveň a sociálna ochrana. Všetky oblasti sa skladajú z jednotlivých štandardov a kritérií. Pri hodnotení postupuje monitorovací tím od detailného ku komplexnému, to znamená, že najprv hodnotia jednotlivé kritériá a potom na základe výsledkov hodnotia štandardy, ktoré sa následne premietajú do hodnotenia celej oblasti.

Oblasť	Štandard
Právo na primeranú životnú úroveň (Článok 28 Dohovoru)	Hodnotí sa technický stav budovy, podmienky pre spánok a dostatok súkromia klientok, hygienické podmienky, stravovanie, právo na slobodnú komunikáciu, či zariadenie má stimulujúce prostredie a hodnotí sa spoločenský a osobný život klientok a ich zapojenie do komunity.
Právo na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň fyzického a duševného zdravia (Článok 25 Dohovoru)	Hodnotí sa dostupnosť zariadenia pre klientok, ktorí potrebujú liečbu a podporu, personálne obsadenie a starostlivosť o klientok, dostupnosť liekov a podpora všeobecného a reprodukčného zdravia klientok.
Právo na uplatnenie spôsobilosti na práve úkony a právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. (Článok 12 a 14 Dohovoru)	Hodnotí sa, či sú preferencie klientok prioritou pri poskytovaní sociálnej služby, postupy a záruky, zahŕňajúce starostlivosť založenú na slobodnom a informovanom súhlase klientky a prístup klientok k osobným informáciám o ich zdraví.
Ochrana pred mučením a iným krutým, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním. (Článok 15 a 16 Dohovoru)	Hodnotí sa právo klientok na ochranu pred slovným, duševným, telesným, alebo sexuálnym týraním a pred fyzickým a citovým zanedbávaním, či sú pre riešenie kríz používané alternatívne metódy namiesto používania obmedzovacích prostriedkov, či sú v zariadení používané medicínske postupy výhradne na základe slobodného a informovaného súhlasu klientok, zaistenie ochrany klientok pred mučením, krutým, neľudským a ponižujúcim zachádzaním a pred inými formami zneužívania či týrania.
Právo na nezávislý spôsob života a zapojenie do spoločnosti (Článok 19 Dohovoru)	Hodnotí sa, či sú klientky podporované v prístupe k miestu, kde môžu žiť a k finančným prostriedkom nevyhnutným pre život v spoločnosti, či majú prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam, či je podporované ich právo účasti na politickom a verejnom živote, ako aj dostatočné aktivity klientok v oblasti kultúrnych, náboženských, alebo voľnočasových činností.

Informácie o zariadení sociálnych služieb

V Gaudeamus - zariadení komunitnej rehabilitácie (ďalej len „zariadenie“) sa poskytujú sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia a nepriaznivého zdravotného stavu a odborné činnosti na podporu samostatnosti, nezávislosti a sebestačnosti fyzickej osoby. Zariadenie má kapacitu 92 miest z toho je 30 miest v rehabilitačnom stredisku (25 miest ambulantnou formou na určitý čas, 5 miest týždennou pobytovou formou na určitý čas) a 62 miest v domove sociálnych služieb (10 miest ambulantnou formou na určitý čas, 20 miest týždenná pobytová forma na určitý čas a 32 miest celoročná pobytová forma na určitý čas).

V zariadení sa poskytujú sociálne služby:

- a. v domove sociálnych služieb fyzickej osobe s telesným postihnutím, duševnými poruchami, poruchami správania, so zmyslovým postihnutím alebo v kombinácii uvedených postihnutí od 3 rokov veku do 35 rokov veku, ak je:
 - odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V. podľa prílohy zákona o sociálnych službách,
 - odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V. podľa zákona o sociálnych službách a je jej poskytovaná sociálna služba podľa § 38 zákona o sociálnych službách ambulantnou a týždennou pobytovou sociálnou službou a celoročnou pobytovou sociálnou službou podľa zákona o sociálnych službách,
 - fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V. podľa zákona o sociálnych službách, u ktorej nastala z dôvodu sociálnej núdze akútna potreba riešenia jej situácie a je jej, poskytovaná sociálna služba v súlade so zákonom o sociálnych službách.
- b. v rehabilitačnom stredisku fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa zákona o sociálnych službách, fyzickej osobe, ktorá je slabozraká a fyzickej osobe, ktorá je nepočujúca alebo ktorá má ťažkú obojstrannú nedoslýchavosť".

Sociálna služba sa poskytuje ambulantnou formou, týždennou pobytovou a celoročnou pobytovou formou. Sociálna služba v rehabilitačnom stredisku je zameraná na nácvik samostatnosti. Zariadenie poskytuje sociálne služby osobám so zdravotným postihnutím a občanom so špeciálnymi potrebami. Zariadenie sa v roku 2001 zapojilo do unikátneho medzinárodného projektu s názvom *Zavedenie a rozvoj komunitných služieb v Slovenskej republike* realizovaného s kanadskými partnermi.

Poslaním sociálnej služby, ktorú zariadenie poskytuje je:

- *podporovať a pomáhať občanom s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii a ich situáciu nie je možné riešiť v prirodzenom prostredí rodiny,*
- *rešpektovať a umožňovať realizovanie základných ľudských práv a slobôd,*
- *podporovať a hľadať možnosti pre dôstojný, spokojný a v čo najväčšej možnej miere nezávislý život,*
- *zvyšovať kvalitu života,*

- rešpektovať individuálne potreby a podporovať individuálne ciele, predstavy, túžby,
- aktivizovať, rozvíjať schopnosti a vytvárať príležitosti,
- podporovať zachovanie a stabilizáciu prirodzeného prostredia,
- pomáhať pri odstraňovaní sociálnych bariér,
- podporovať začlenenie do spoločnosti, účasť na živote blízkeho i širšieho sociálneho prostredia, návrat do prirodzeného prostredia a zabraňovať sociálnemu vylúčeniu.

Víziou zariadenia je poskytovať kvalitnú sociálnu službu občanom s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom, umožniť im žiť dôstojný, spokojný, v čo najväčšej možnej miere nezávislý život a vytvárať príležitosti pre ich začlenenie do spoločnosti. Zároveň neustále zlepšovať, skvalitňovať a inovovať poskytovanú sociálnu službu.

Ciele zariadenia

Zariadenie by chcelo sociálnu službu v nasledovných rokoch zlepšovať a skvalitňovať prostredníctvom nasledujúcich cieľov:

Krátkodobé ciele (na roky 2019-2024):

- podporovať komunitné formy sociálnej služby - zvýšiť počet miest v ambulantnej a týždennej pobytovej forme na úkor celoročnej pobytovej formy sociálnej služby,
- pokračovať v rekonštrukcii a úprave vnútorných priestorov zariadenia s prihliadnutím na potreby prijímateľov sociálnych služieb a vytvoriť tak pre nich kvalitnejšie a dôstojnejšie prostredie, v ktorom sa budú cítiť dobre,
- debarierizovať záhradu a upraviť vonkajšie priestory zariadenia s prihliadnutím na potreby prijímateľov sociálnych služieb a vytvoriť tak pre nich nové možnosti trávenia voľného času,
- zrekonštruovať prízemie bloku A prostredníctvom projektu MPSVaR vytvoriť tak nové ubytovacie priestory pre prijímateľov sociálnych služieb,
- v spolupráci so sponzormi vybaviť izby prijímateľov sociálnych služieb TV signálom so širokou škálou programov a s možnosťou využitia techniky „individualizovaný sociálny infosystém“,
- zriadiť bezpodnetovú miestnosť pre zabezpečenie bezpečnosti prijímateľov sociálnych služieb v krízových situáciách,
- vytvoriť dobrovoľnícky program a prostredníctvom neho poskytnúť prijímateľom sociálnych služieb pestrejšiu ponuku aktivít v zariadení aj mimo neho,
- po skončení udržateľnosti projektu „Komplexné centrum hydroterapie v meste Bratislava“ zachovať poskytovanie hydroterapie pre prijímateľov sociálnych služieb prostredníctvom podnetového bazéna v budove 6-dráhového bazéna a jednej dráhy v budove 3-dráhového bazéna.

Dlhodobé ciele (na roky 2019-2029):

- podporovať komunitné formy sociálnej služby - vytvoriť podporované bývanie s vyššou mierou podpory a zvýšiť tým možnosti prijímateľov pre začlenenie do prirodzeného prostredia (pokračovanie nácviku samostatnosti prijímateľov po absolvovaní nácviku v tréningovom byte).

1. Právo na primeranú životnú úroveň (čl. 28 Dohovoru)¹

Materiálno-technické podmienky

1.1 Budova zariadenia

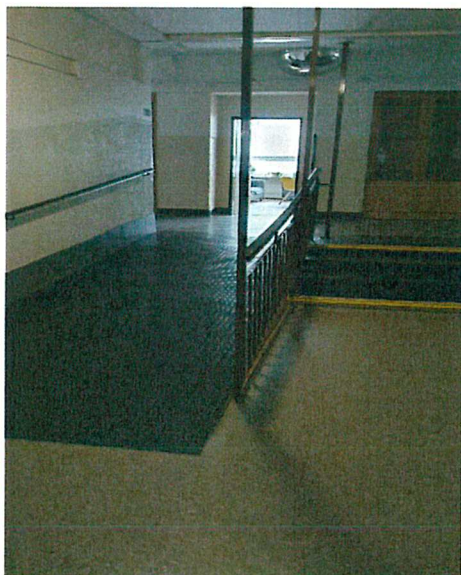
V čase výkonu monitoringu priestory zariadenia prechádzali rozsiahlou rekonštrukciou elektroinštalácie (50 900 Eur), v júli a v auguste 2019 plánovalo zariadenie uskutočniť výmenu obkladov, dlažby a maľovanie priestorov kuchyne v celkovej hodnote 23 000 Eur. Zariadenie ďalej plánuje zrekonštruovať výťahy v ubytovacej časti v celkovej hodnote 114 000 Eur. V budúcnosti sa plánuje projekt zmeny parkoviska a dopravného riešenia hlavného vstupu do areálu zariadenia.

1.1.1 Bezbariérovosť

Budova zariadenia je bezbariérová, chodby umožňujú pohyb klientov na invalidnom vozíku. V zariadení sa nachádza schodolez, ako prenosná pomôcka pre imobilné osoby na prekonávanie schodov. Využívajú ho len v prípade potreby prekonania bariér – schodov, no nie je využívaný často, keďže budova má vytvorené nájazdové rampy, ktoré klienti sami, ale s pomocou inej osoby ľahko prekonajú. Ďalej sa nachádza v budove výťah, ktorý zodpovedá požiadavkám na prevoz klientov na invalidnom vozíku, ako aj na prevoz klienta na posteli.

¹ Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na primeranú životnú úroveň, vrátane dostatočnej výživy, oblečenia a ubytovania a na ustavičné zlepšovanie životných podmienok. Uplatňovanie tohto práva sa má zabezpečiť bez diskriminácie ich zdravotného postihnutia. Okrem práva na životnú úroveň majú mať osoby so zdravotným postihnutím právo na sociálnu ochranu a preto je potrebné pre osoby so zdravotným postihnutím:

- a) zabezpečiť rovnaký prístup k službám zásobovania obyvateľstva čistou vodou a prístup k vhodným a cenovo dostupným službám, pomôckam a k iným formám pomoci pre potreby súvisiace so zdravotným postihnutím;
- b) zabezpečiť najmä ženám a dievčatám so zdravotným postihnutím a starším osobám so zdravotným postihnutím, prístup k programom sociálnej ochrany a k programom znižovania chudoby;
- c) zabezpečiť ich rodinám, ktoré žijú v chudobe, prístup k pomoci od štátu s úhradou výdavkov súvisiacich so zdravotným postihnutím vrátane vhodného vzdelávania, poradenstva, finančnej pomoci a odľahčovacích služieb;
- d) zabezpečiť prístup k programom verejnej bytovej výstavby;
- e) zabezpečiť rovnaký prístup k dávkam a programom dôchodkového zabezpečenia.

Obr. č. 1 Bezbariérová chodba

Obr. č. 2 Schodolez

1.1.2 Bezpečnostné podmienky ²

Poskytovateľ sociálnych služieb nesie zodpovednosť za zníženie pravdepodobnosti situácie, ktorá by mohla viesť k ohrozeniu zdravia alebo života klientov. V spoločných priestoroch zariadenia sú umiestnené madlá podporujúce bezpečnú chôdzu klientov, nachádzajú sa tam aj rôzne protišmykové podložky, palice, ako aj invalidné vozíky.

Zariadenie má vypracovanú Smernicu o používaní kamerového systému v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov, „nariadenie GDPR“). Zariadenie má 17 kamier, ktoré monitorujú vstupy do budovy (K1, K7, K8, K10), chodby (K2, K3, K4, K5, K6, K9, K11), parkovacie miesta (K14, K15, K17) a vonkajší priestor (K12, K13, K16). Účelom monitorovania externých priestorov je ochrana bezpečnosti, zdravia, majetku klientov a zamestnancov.

1.2 Izby klientov

Ubytovanie klientov od 3 do 35 rokov v zariadení je zabezpečené na oddeleniach: 2B – dievčatá, 3B – chlapci, 2A klienti v sociálnej núdzi – zmiešané oddelenie (dospelí klienti) a 4A oddychová zóna pre klientov s ambulantnou formou služby. Postele sú jednotné, v prípade potreby majú klienti postele aj polohovateľné. V izbách klientov sa nachádzajú obrázky rodiny, vlastné výrobky, ktoré navodzujú pocit domova.

² V súlade s prílohou č. 2 zákona o sociálnych službách, má mať poskytovateľ sociálnej služby vypracované postupy a pravidlá riešenia krízových situácií a systém preventívnych opatrení na predchádzanie vzniku krízových situácií.

Obr. č. 3 Izba klientov

Na izbách klientov s týždennou pobytovou formou chýbali obrázky na stenách a celkovo absentovala personalizácia izieb. Podľa vyjadrenia zamestnancov klienti nemôžu nič umiestňovať na steny z hygienických dôvodov.

Na oddelení bezodkladného prijatia prijímajú klientov v sociálnej núdzi, často bez domova. Tieto izby sú strohé, neosobné, biele steny vykazujú znaky opotrebovania a nutnosť novej maľovky. V izbe sa nachádzali len dve postele a neuzamykateľné skrinky, stôl a stoličky. Izba pôsobila nemocničným dojmom. Na chodbe bol cítiť nepríjemný zápach.

1. Opatrenie

Izby oddelenia bezodkladného prijatia a izby klientov s týždennou pobytovou formou vybaviť vhodným nábytkom, uzamykateľnými skrinkami, alebo skriňami ako aj doplniť inými dekoráciami navodzujúcimi pocit domova.

Termín plnenia: 30.6.2021

2. Opatrenie

Zabezpečiť každodennú a dôslednú starostlivosť o čistotu izieb klientov na oddelení bezodkladného prijatia a tým napomôcť odstráneniu nepríjemného zápachu na chodbe.

Termín plnenia: ihneď

1.3 Hygienické podmienky

Zariadenie získalo v roku 2018 dotáciu MPSVaR (spolufinancované s Bratislavským samosprávnym krajom) na nákup technických zariadení – 4 zdvihákov a 8 kusov závesných hákov na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu. Zdviháky sú využívané na uľahčenie vykonávania hygieny klientov pri presune klienta do sprchy alebo vane, z lôžka na invalidný vozík, ale sú využívané aj v priestoroch pre sociálnu rehabilitáciu pri presune klientov do relaxačného kresla alebo na rehabilitačný stôl.

Obr. č. 4 Kúpeľňa klientov

Kúpeľne podobne ako aj toalety na oddelení bezodkladného prijatia sú zastarané, bez toaletného papiera, zanedbané a nespĺňajúce požiadavky bezbariérovosti. Chýbal toaletný papier v toaletách pre verejnosť a na toaletách pre klientov. Ako sa vyjadrili zamestnanci, musia uzamykať wc pre klientov na invalidných vozíkoch, ktoré je vybavené stropným zdvíhacím zariadením, nakoľko dochádzalo k poškodzovaniu pomôcok a upchávaniu toaliet toaletným papierom. Ak niekto potrebuje ísť na toaletu, musí si osobne vypýtať kľúč od toalety.

3. Opatrenie

Vyriešiť bezbariérovosť toaliet na oddelení bezodkladného prijatia.

Termín plnenia: do 30.6.2021

4. Opatrenie

Zabezpečiť dostatočné množstvo toaletného papiera na všetkých toaletách. V prípade potreby odporúčame zahrnúť tréning používania hygienických potrieb do individuálnych plánov klientov, sledovať a vyhodnocovať ich pokrok.

Termín plnenia: ihneď

1.4 Stravovanie

Klienti odoberajú stravu na základe Dohody o počte a druhoch odoberaných jedál v zmysle zákona o sociálnych službách. Stravovanie pre klientov a zamestnancov je zabezpečené prípravou jedál vo vlastnej stravovacej prevádzke. Klienti majú na výber z 5 jedál, na oddelení bezodkladného prijatia z 3 jedál.

V zariadení funguje 1 x do mesiaca stravovacia komisia, ako poradný orgán riaditeľa, a okrem zamestnancov je členom tejto komisie aj zástupca klientov. Tento poverený zástupca predkladá komisii návrhy a pripomienky ostatných klientov zariadenia.

Výdaj stravy sa uskutočňuje vo vyhradenom čase.

Raňajky: od 07:00 – 07:45 hod.
Desiata: od 09:30 – 10:00 hod.
Obed: od 11:45 – 13:45 hod.
Olovrant: od 14:30 – 15:00 hod.
Večera: od 17:00 – 18:00 hod.

Na oddelene bezodkladného prijatia sa nosí jedlo z kuchyne, stravu vydávajú zdravotné sestry a klienti sa stravujú v spoločenskej miestnosti. Táto miestnosť pôsobí stroho a neosobne (je tu zopár stolov, televízor, sušiak na bielizeň).

1.4.1 Oblečenie klientov

V čase návštevy monitorovacieho tímu mali klienti oblečené vlastné oblečenie. V tejto oblasti neboli zistené žiadne nedostatky.

1.5 Hygiena a súkromie klientov

Izbách imobilných klientov sa nenachádzajú paravány na zachovanie intimity. Pri vykonávaní hygieny imobilných klientov (na lôžku, v kúpeľni, pri použití prenosnej toalety) je nevyhnutné dbať na to, aby bola zachovaná dôstojnosť klientov a ich súkromie. Už samotný výkon osobnej hygieny druhou osobou je úkon veľmi citlivý a zariadenie by malo zaistiť dostatočnú ochranu intimity.

5. Opatrenie

Zabezpečiť dostatočný počet paravánov.

Termín plnenia: ihneď

6. Opatrenie

Prijat' smernicu na zabezpečenie dodržiavania dôstojnosti a ochrany intimity klientov.

Termín plnenia: ihneď

1.5.1 Slobodná komunikácia

Na nástenkách v zariadení sa nachádzajú informácie pre klientov, napr. informácia o ľudských právach a slobodách, domáci poriadok, popis aktivít v zariadení aj mimo zariadenia. Klienti môžu telefonovať z vlastných mobilov, môžu písať listy, alebo posilať emaily. Zariadenie má vypracovanú smernicu na určenie postupov pri preberaní poštových zásielok klientov zariadenia, ktorá detailne upravuje postup vyzdvihnutia pošty oprávneným zamestnancom, prípadne priamo klientom.

1.5.2 Návštevy

Zariadenie novelizovalo návštevny poriadok, nakoľko jedným z dôvodov bolo, že rodinní príslušníci klientov trávili v zariadení neprimerane dlhý čas (aj 4 hodiny denne). Tento čas trávili aj v izbách, kde boli ubytovaní iní klienti, ktorí sa na nedostatok súkromia sťažovali na spoločných stretnutiach klientov. Návštevy môžu klienti prijímať iba v návštevnej miestnosti celý týždeň od 8:00 do 22:00 hodiny. Upravené návštevne hodiny boli prerokované a odsúhlasené zástupcami klientov z Rady klientov.

1.5.3 Voľnosť pohybu a pobyt na čerstvom vzduchu

S otázkou miery slobody v zariadení sociálnych služieb súvisí tiež bezpečnosť klientov. Klienti majú právo na voľný pohyb a poskytovanie služby v čo najmenej obmedzujúcom prostredí, čo je v tomto zariadení dodržiavané. Klienti opúšťajú zariadenie sami, alebo v sprievode zamestnancov. Všetci klienti, aj imobilní, majú možnosť pravidelného pobytu na čerstvom vzduchu. V budove je vrátnica, kde sa nahlasujú návštevy. Klienti majú vlastné elektronické kľúče na otváranie vstupných dverí do zariadenia. Svoj odchod hlásia na príslušnom oddelení.

1.6 Stimulujúce prostredie

Vnútorne priestory zariadenia sú bezbariérové, spoločné miestnosti sú upravené, estetické, vybavené rôznym nábytkom, ktorý umožňuje aj relaxáciu klientov. Na chodbách je dostatočné množstvo kresiel, kvetov a obrázkov, ktoré vytvárajú príjemný a harmonický dojem.

1.7 Spoločenský a osobný život³

V zariadení sa nachádzajú tieto spoločné priestory: tréningové centrum pre sociálnu rehabilitáciu a záujmové činnosti klientov, relaxačná snoezelen miestnosť, hravá snoezelen miestnosť, miestnosť pre fyzioterapiu, psychologickú a liečebnopedagogickú intervenciu, telocvičňa, počítačová miestnosť, klub pre sociálnu rehabilitáciu, záujmové a voľnočasové aktivity klientov a návštevna miestnosť. Klienti môžu okrem týchto priestorov využívať na svoje voľnočasové aktivity aj exteriér zariadenia, záhradu, kde môžu oddychovať a relaxovať. Súčasťou zariadenia sú dve plavecké haly s dvoma plaveckými a jedným relaxačným bazénom, kam môžu chodiť klienti zdarma.

V zariadení sa klienti zúčastňujú rôznych spoločenských aktivít: Valentínskych trhov (klienti prezentujú svoju kreativitu a zručnosť vlastnoručne zhotovenými výrobkami), Hudobného workshopu s názvom Informačno-komunikačné technológie v hudobnom vzdelávaní pod vedením skúseného lektora z Portugalska, Veľkonočných trhov (klienti prezentujú vlastnoručne, alebo s pomocou pedagogičiek zhotovené výrobky, Radničkiných trhov

³ Osoby so zdravotným postihnutím majú mať prístup k informáciám o kultúre, k televíznym programom, filmom, divadlu a iným kultúrnym aktivitám a prístup k miestam určeným na kultúrne predstavenia alebo služby, ako sú divadlá, múzeá, kiná, knižnice a služby cestovného ruchu a v najväčšej možnej miere mali prístup k historickým pamiatkam a k významným miestam národného kultúrneho dedičstva. Ďalej je potrebné umožniť osobám so zdravotným postihnutím rozvíjať a využívať ich tvorivý, umelecký a intelektuálny potenciál nielen na ich vlastný prospech, ale aj na obohatenie celej spoločnosti.

(predajno-prezentačné trhy chránených dielní a ZSS, kde klienti zariadenia prezentujú svoje výrobky), Vianočných trhov alebo tiež vianočného večierka pre klientov a ich priateľov.

Klienti sa zúčastnili rôznych výletov: na Železnú studničku, na farmu do Vištuku (stanica pre jelene, daniely a muflóny), loďou na Devín, do bratislavskej ZOO, do Gajára na Záhorácky folklórny festival, alebo na najstaršie pútnické miesto – do Marianky.

Dôležitou akciou nielen pre zariadenie, ale aj pre klientov bola príprava na oslavu 50 výročia založenia zariadenia, kedy klienti nacvičovali programy a upravovali priestory zariadenia. Oslava vyvrcholila dňa 19.9.2018, keď pozvanie na oslavu prijali veľvyslanec Nórskeho kráľovstva, veľvyslanec USA na Slovensku, generálny riaditeľ DPMB, predstavitelia Rakúskeho skautingu, zástupcovia Bratislavského samosprávneho kraja, ale aj starostovia niektorých obcí.

2. Právo na dosiahnutie najvyššieho možného štandardu fyzického a duševného zdravia (čl. 25 Dohovoru)⁴

2.1 Dostupnosť zariadenia

V tejto oblasti sme nezistili žiadne nedostatky, zariadenie je dostupné pre každého, kto potrebuje starostlivosť a podporu.

2.2 Personálne obsadenie (odbornosť poskytovania soc. služieb)

Zariadenie má 85 zamestnancov, z tohto počtu 38 zamestnancov tvorí odborný personál.

Riaditeľ	1
Obslužní pracovníci	46
Odborní pracovníci	38
Vedúca ÚSSV, OaOS	1
Sociálny pracovník, sociálny terapeut	6
Liečebný pedagóg	2
Zdravotná sestra	3
Fyzioterapeut	2
Hydrokinezioterapeut	1
Psychológ	1
Vychovávateľ	2
Koordinátor opatrovateľskej a ošetrovateľskej starostlivosti	1
Opatrovateľ	13
Sanitár	6
Spolu zamestnanci	85

⁴ Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na dosiahnutie najlepšieho možného zdravia bez diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Majú právo na rovnaký rozsah, kvalitu a štandard bezplatnej alebo cenovo dostupnej zdravotnej starostlivosti a programov a to aj v oblasti zdravotníckych programov zameraných na sexuálne a reprodukčné zdravie a programov v oblasti verejného zdravia určených pre celú populáciu. Osobám so zdravotným postihnutím je potrebné zabezpečiť prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane liečebnej rehabilitácie, ktoré zohľadňujú rodový aspekt, najmä osobám so zdravotným postihnutím a) poskytovať rovnaký rozsah, kvalitu a štandard bezplatnej alebo cenovo dostupnej zdravotnej starostlivosti a programov, ktoré sa poskytujú ostatným osobám, a to aj v oblasti zdravotníckych programov zameraných na sexuálne a reprodukčné zdravie a programov v oblasti verejného zdravia určených pre celú populáciu; b) poskytovať zdravotnú starostlivosť, ktorú osoby so zdravotným postihnutím vrátane detí a starších osôb špecificky potrebujú v dôsledku svojho zdravotného postihnutia, a to vrátane včasného zistenia, prípadne intervencie a služby určené na minimalizáciu alebo prevenciu ďalšieho zdravotného postihnutia; c) poskytovať túto zdravotnú starostlivosť čo najbližšie k miestu bydliska danej osoby vrátane vidieckych oblastí; d) vyžadovať od zdravotníckych pracovníkov, aby osobám so zdravotným postihnutím poskytovali starostlivosť v tej istej kvalite ako ostatným osobám, a to aj na základe slobodného a informáciami podloženého súhlasu, okrem iného aj zvyšovaním povedomia o ľudských právach, dôstojnosti, nezávislosti a o potrebách osôb so zdravotným postihnutím prostredníctvom odborného vzdelávania a zverejňovania etických noriem pre verejnú aj súkromnú zdravotnú starostlivosť; e) zakázať diskrimináciu osôb so zdravotným postihnutím pri poskytovaní zdravotného poistenia a životného poistenia, ak toto poistenie povoľuje vnútroštátne právo, a toto poistenie sa musí poskytovať spravodlivým a primeraným spôsobom; f) zamedziť diskriminačné odopretie zdravotnej starostlivosti alebo zdravotníckych služieb alebo jedla a tekutín na základe zdravotného postihnutia.

Výmena informácií medzi zamestnancami prebieha formou gremiálnych porád, porád multidisciplinárneho tímu, na pracovných porádach na jednotlivých úsekoch, na zasadnutiach odborných komisií, alebo formou obežníkov, či interných predpisov.

Zariadenie má vypracovaný plán vzdelávania zamestnancov:

- Pre novoprijatých zamestnancov (vstupná adaptačná príprava novoprijatých zamestnancov, školenie BOZP a PO, odborná príprava zamestnancov vykonávajúcich odborné činnosti.
- Odborné vzdelávanie (Ochrana osobných údajov, Špecializované sociálne poradenstvo, Seminár k národnému projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb, Seminár snoezelen v praxi, Seminár fyzioterapeutov zaregistrovaných v komore fyzioterapeutov, Seminár zdravotných sestier zaregistrovaných v komore zdravotných sestier, Seminár v oblasti opatrovateľskej a ošetrovateľskej starostlivosti o klientov, Systém správy registratúry) a iné školenia, semináre, či kurzy podľa aktuálnych potrieb a ponúk.

2.3 Starostlivosť o klientov

Zariadenie poskytuje klientom individuálnu intervenciu zameranú na psychodiagnostiku, rozvoj komunikačných schopností, najmä, motivácie, zvládanie emočnej záťaže, adaptáciu na zmenené pracovné podmienky alebo prostredie, nácviky plánovania, časového manažmentu, stanovovania cieľov, poradenstva a osvety (aj pre rodiny). Klienti majú k dispozícii relaxačnú miestnosť, kde v čase výkonu monitoringu relaxoval jeden klient. K dispozícii je pre klientov aj hydroterapia a činnosti v bazéne pod odborným dohľadom hydroterapeuta, zamerané najmä na zlepšenie kondície a pohybových zručností.

Obr. č. 5 Spoločenská miestnosť

2.3.1 Individuálne plány klientov ⁵

Individuálne plány klientov sú v súlade so zákonom o sociálnych službách. Zariadenie zapája klientov do procesu rozhodovania o vlastnej osobe, o riešení vlastných problémov, rešpektuje ich a ponúka klientom právo výberu, nerozhoduje za nich, a tak klientov vedie k zodpovednosti za seba, k vlastnej realizácii a k samostatnosti. Zariadenie má vypracovanú smernicu na určenie postupov na vypracovanie, hodnotenie a revíziu individuálneho rozvojového plánu klienta v zariadení, ktorej základom je partnerský a spolupracujúci vzťah medzi klientmi a zamestnancami zariadenia. Individuálny plán je spracovaný formou, ktorá je klientovi zrozumiteľná – napr. písomne, kresbou, alebo prostredníctvom piktogramov a pre klientov s najťažšími formami zdravotného postihnutia sa vypracuje aj s pomocnými metódami sociálnej práce (popisná metóda, metódy augmentatívnej a alternatívnej komunikácie, metódy preterapie a pod.).

2.4 Dostupnosť liekov

Zariadenie má dostatok potrebných liekov tak, aby pokryli potreby klientov.

2.5 Podpora všeobecného a reprodukčného zdravia

Liečebná pedagogička sa v rámci sociálnej rehabilitácie zameriava najmä na nácvik sebaobsluhy klientov. Ide napr. o nácvik stravovania a stolovania, vykonávania osobnej hygieny, nácvik obliekania a vyzliekania, používania kompenzačných pomôcok a pohybu v debariérizovanom prostredí, ale aj nácvik mobility (nácvik stoja a chôdze v závesnom systéme, nácvik presunu z invalidného vozíka na stoličku, posteľ, pohybovanie sa na invalidnom vozíku...). Ciele v pláne si určujú klienti sami alebo v spolupráci s liečebným pedagógom, sociálnym pracovníkom či fyzioterapeutom.

Cieľom liečebnej rehabilitácie klientov je zlepšenie ich kondície a vytrvalosti, rozvoj pohybovej aktivity a správneho držania tela, či zdokonalenie sebaobslužných úkonov. Fyzioterapeutka predviedla monitorovaciemu tímu videozáznam nácviku chôdze klientky, ktorá predtým vôbec nechodila. Na oddelení rehabilitácie sa nachádzali študenti Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave. Klienti sa radi a aktívne zapájajú do procesu vzdelávania študentov v rámci predmetu psychosociálna rehabilitácia a integrácia, počas ich praxe v zariadení.

⁵ Podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o sociálnych službách je poskytovateľ sociálnej služby povinný plánovať poskytovanie sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby, viesť písomné individuálne záznamy o priebehu poskytovania sociálnej služby a hodnotiť priebeh poskytovania sociálnej služby za účasti prijímateľa sociálnej služby (ďalej len „individuálny plán“). Ak je prijímateľ sociálnej služby fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím alebo fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, súčasťou individuálneho plánu je aj program sociálnej rehabilitácie.

3. Právo na uplatňovanie spôsobilosti na právne úkony, rovnosti pred zákonom, osobnej slobody a osobnej bezpečnosti (čl. 12 a 14 Dohovoru)⁶

3.1 Preferencie a želania klientov

Preferencie a želania klientov týkajúce sa formy podpory a starostlivosti sú prioritou pri poskytovaní služieb. Klienti zariadenia sú zapojení do všetkých činností, ktoré sa ich týkajú. Zariadenie rešpektuje a ponúka klientom právo výberu a vedie ich k zodpovednosti za seba, k seberealizácii a k samostatnosti. Starostlivosť o klientov je vedená v duchu *hodnôt zariadenia, ktorými sú: úcta k človeku, akceptácia potrieb, snov a túžob a jedinečnosti klienta, rešpektovanie osobnosti a jedinečnosti klienta, uplatňovanie jeho slobodnej vôle, rešpektovanie jeho práva na uplatňovanie slobodnej a vlastnej vôle, práva na ochranu pred diskrimináciou a rešpektovanie práva na súkromie a voľného pohybu.*

3.2 Spôsobilosť na právne úkony⁷

V zariadení sa nachádza 1 klient, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony, 5 klienti, ktorí sú obmedzení v spôsobilosti na právne úkony a ktorým opatrovníkom je ich rodina. Pozitívne hodnotíme fakt, že zariadenie nie je opatrovníkom žiadnemu klientovi. Podľa vyjadrenia zariadenia, návrhy na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony podáva väčšinou rodina, výnimočne zariadenie sociálnych služieb. Zariadenie nemá žiadnu skúsenosť s prinavrátením spôsobilosti na právne úkony.

⁶ Podľa čl. 12 Dohovoru majú osoby so zdravotným postihnutím kdekolvek právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva a majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými. Všetky opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony musia poskytovať primerané a účinné záruky s cieľom zabrániť zneužitiu v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv, čo zabezpečí, aby opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony rešpektovali práva, vôľu a preferencie danej osoby, aby zabráňovali konfliktu záujmov a nenáležitému ovplyvňovaniu, aby boli primerané a prispôsobené situácii danej osoby, aby sa uplatňovali čo najkratšie a aby podliehali pravidelnej kontrole zo strany príslušného, nezávislého a nestranného orgánu alebo súdu. Majú rovnaké právo vlastníť alebo dediť majetok, spravovať svoje finančné záležitosti a mať rovnaký prístup k bankovým pôžičkám, hypotékam a iným formám finančného úverovania a zabezpečia, aby neboli svojvoľne zbavené svojho majetku.

Podľa čl. 14 Dohovoru majú osoby so zdravotným postihnutím právo, na rovnakom základe s ostatnými:

a) využívať právo na slobodu a osobnú bezpečnosť;

b) na to, aby neboli nezákonne alebo svojvoľne zbavené slobody, aby každé zbavenie slobody bolo v súlade so zákonom a aby existencia zdravotného postihnutia nebola za nijakých okolností dôvodom na zbavenie slobody. V prípade zbavenia slobody, majú na rovnakom základe s ostatnými nárok na záruky v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv a aby sa s nimi zaobchádzalo v zhode s cieľmi a zásadami Dohovoru vrátane poskytnutia primeraných úprav.

⁷ Právne predpisy, v súlade s článkom 46 a 47 Ústavy SR, ktorá je základným zákonom štátu, zakotvujú také právne inštitúty, ktorými sa dôsledne zabezpečuje prístup k spravodlivosti

a rovnosť pred zákonom osobám so zdravotným postihnutím. Osoby so zdravotným postihnutím majú kdekolvek právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva a majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými.

3.3 Prístup k osobným informáciám ⁸

Zariadenie začalo v máji 2019 spolupracovať s Krajským centrom nepočujúcich ANEPS Žilina, ktoré ako jediné v Žilinskom kraji poskytuje služby pre osoby so sluchovým postihnutím formou základného sociálneho a špecializovaného poradenstva pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, sociálnej rehabilitácie, sociálnej prevencie, sprostredkovaním tlmočnickej služby a osobnej asistencie a zapožičiavaním kompenzačných pomôcok pre osoby so sluchovým postihnutím. Na pravidelných týždenných stretnutiach sa budú zamestnanci zariadenia učiť tiež základy posunkovej reči, aby lepšie porozumeli potrebám nepočujúcich klientov.

Klient má v zariadení slobodný prístup ku všetkým informáciám, prostredníctvom televízie, rozhlasu, alebo novín. Na prevádzkovej tabuli zariadenie informuje klientov o možnosti obrátiť sa na sociálneho pracovníka, alebo asistenta sociálnej práce, ktorý im sprostredkujú inštitúciu najvhodnejšiu na podanie informácie, o ktorú má klient záujem.

⁸ Podľa ustanovenia § 9 ods. 9 zákona o sociálnych službách je poskytovateľ sociálnej služby povinný s postupmi, pravidlami a podmienkami spracovanými v súlade s prílohou č. 2 písm. A oboznámiť svojich zamestnancov a prijímateľov sociálnej služby v im zrozumiteľnej forme. Všetky informácie určené pre klientov by mali byť dostupné v ľahko čitateľnej forme, teda v zjednodušenej forme textu s použitím piktogramov a obrázkov, ktoré napomáhajú klientom k ľahšiemu pochopeniu textu. Ide o celý rad informácií, napr. o zmluvy o poskytovaní sociálnych služieb, o spôsobe podávania sťažností, o domácom poriadku a iné. Zároveň je dôležité, aby mali klienti k týmto dokumentom neustály bezproblémový prístup.

4. Právo na ochranu pred mučením alebo krutým, neludským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a ochrana pred vykorisťovaním, násilím, alebo zneužívaním (čl. 15 a 16 Dohovoru)⁹

4.1 Prístup zamestnancov ku klientom

Zariadenie má vypracovaný Etický kódex (ako prílohu k Pracovnému poriadku), ktorý je vyjadrením základných etických pravidiel konania zamestnancov zariadenia konajúceho vo verejnom záujme pri poskytovaní sociálnych služieb klientom na riešenie ich nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia a nepriaznivého zdravotného stavu. Etický kódex pravuje zásady a pravidlá správania sa zamestnancov zariadenia voči klientom a ostatným zamestnancom zariadenia v súlade s platnými právnymi predpismi a uznávanými hodnotami, dodržiavaním ktorých chráni záujmy klientov a poskytovateľa sociálnych služieb. Jeho súčasťou sú dve prílohy. Príloha č. 1 - Rizikové situácie, v ktorých môže prísť k porušovaniu základných ľudských práv a slobôd klientov a príloha č. 2 Postup pri porušení základných ľudských práv a slobôd klientov.

Zariadenie má vypracovanú smernicu Ochrana a dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd prijímateľov sociálnej služby, ktorej účelom je stanovenie základných zásad, postupov a podmienok v oblasti dodržiavania základných ľudských práv a slobôd fyzických osôb v predzmluvných vzťahoch ako aj ochrana samotných klientov, ktorým sa poskytuje sociálna služba a tiež upravuje oblasť týkajúcu sa prístupu k ostatným fyzickým osobám, rodine a komunite.

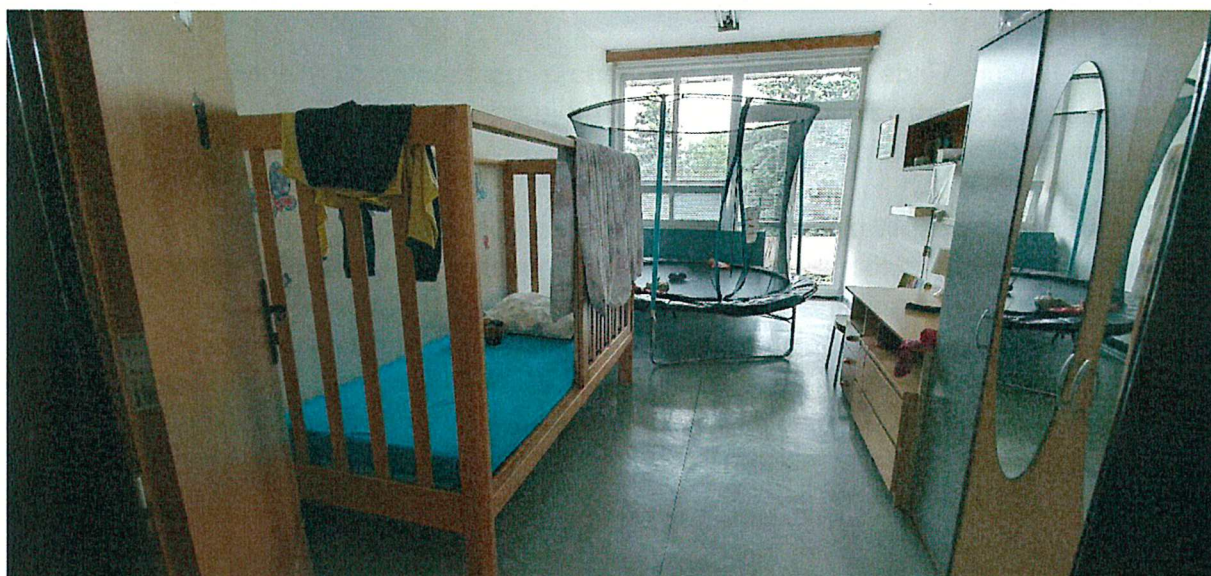
4.2 Obmedzovacie prostriedky

Zariadenie nemá bezpodnetovú miestnosť. Podľa vyjadrenia pána riaditeľa a zamestnancov, v zariadení sa nepoužívajú obmedzovacie prostriedky, s klientmi sa vedia dohodnúť pekným slovom. Zariadenie má vypracovanú smernicu o určení postupov a pravidiel na predchádzanie, riešenie krízových situácií a používanie prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia, ktorá má nadväznosť na ďalšie smernice a vnútorné dokumenty zariadenia,

⁹ Podľa č. 15 Dohovoru nikto nesmie byť vystavený mučeniu ani krutému, neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Predovšetkým nikto nesmie byť bez svojho slobodného súhlasu vystavený lekárskeho alebo vedeckého pokusu. Podľa čl. 16 Dohovoru je potrebné prijať všetky príslušné legislatívne, správne, sociálne, vzdelávacie a iné opatrenia na ochranu osôb so zdravotným postihnutím tak doma, ako aj mimo domova, pred všetkými formami vykorisťovania, násillia a zneužívaní, a to aj so zreteľom na ich rodový aspekt. Okrem toho je potrebné prijať aj všetky príslušné opatrenia, aby sa zabránilo všetkým formám vykorisťovania, násillia a zneužívaní najmä zabezpečením primeranej formy pomoci a podpory osobám so zdravotným postihnutím a pre ich rodiny a opatrovateľov zohľadňujúce ich pohlavie a vek, a to aj poskytovaním informácií a osvety o tom, ako predchádzať prípadom vykorisťovania, násillia a zneužívaní a ako ich rozpoznávať a nahlasať. Ďalej je potrebné zabezpečiť, aby podporné služby zohľadňovali vek a rod osoby so zdravotným postihnutím a druh zdravotného postihnutia. 3. V záujme toho, aby sa zabránilo výskytu akýchkoľvek foriem vykorisťovania, násillia a zneužívaní, je potrebné zabezpečiť, aby nezávislé orgány účinne monitorovali všetky zariadenia a programy, ktoré majú slúžiť osobám so zdravotným postihnutím. 4. Ďalej je potrebné prijať všetky príslušné opatrenia vrátane poskytovaní podporných služieb na podpore fyzickej, kognitívnej a psychologickí regenerácie, rehabilitácie a sociálnej reintegrácie osôb so zdravotným postihnutím, ktoré sa stali obeťami akýchkoľvek foriem vykorisťovania, násillia a zneužívaní. Táto regenerácia a reintegrácia sa musí uskutočňovať v prostredí, ktoré podporuje zdravie, pohodu, sebaúctu, dôstojnosť a nezávislosť danej osoby a zohľadňuje jej špecifické potreby podmienené rodom a vekom.

najmä na Pracovný poriadok, Etický kódex, Smernicu o sťažnostiach, Smernicu na určenie postupov pri preberaní poštových zásielok klientov ako aj na Smernicu o uskutočňovaní supervízie zamestnancov zariadenia. Smernica má 7 príloh: postupy na predchádzanie vzniku, zvládanie a riešenie krízových situácií, mapovanie rizikových situácií, rizikový a krízový plán, záznam o krízovej situácii, register obmedzení – záznam o použití obmedzenia klienta, oznámenie ministerstvu o použití obmedzenia klienta a informovanie zákonného zástupcu klienta, blízkej osoby klienta a súdom ustanoveného opatrovníka o použití obmedzenia. Zariadenie vedie riadnu evidenciu a zasiela príslušné oznámenia o obmedzení klienta na MPSVaR, odbor dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb.

V jednej z izieb našiel monitorovací tím drevenú ohrádku. Podľa vyjadrenia zamestnancov je do tejto drevenej ohrádky umiestňovaná maloletá klientka a to na spanie a podľa potreby aj cez deň. Ako sa ďalej vyjadrili, takáto forma je zabezpečená na žiadosť rodiny, ktorá drevenú ohrádku zabezpečila na vlastné náklady. V izbe sa nachádza aj trampolína, do ktorej je tiež umiestňovaná z dôvodu, že sa v nej ukladňuje. Aj trampolínu zabezpečila rodina na vlastné náklady. Podľa vyjadrenia terapeutky trampolína pôsobí veľmi dobre na psychický stav maloletej klientky, ktorá na základe svojej diagnózy nevníma okolité predmety, naráža do nich, prípadne sa o nich udiera. Zariadenie nepovažuje tieto veci za obmedzovací prostriedok, a preto o ich využívaní nevedie žiaden záznam. Zariadenie používanie horeuvedených obmedzovacích prostriedkov neeviduje v Registri obmedzení, ani ich nehlási príslušnému ministerstvu.

Obr. č. 5 Izba s drevenou ohrádkou a trampolínou

Podľa ustanovenia § 10 ods. 1 zákona o sociálnych službách pri poskytovaní sociálnych služieb v zariadení nemožno používať prostriedky netelesného a telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby. Ak je priamo ohrozený život alebo priamo ohrozené zdravie prijímateľa sociálnej služby alebo iných fyzických osôb, možno použiť prostriedky obmedzenia prijímateľa sociálnej služby, a to len na čas nevyhnutne potrebný na odstránenie priameho ohrozenia.

Poskytovateľ sociálnej služby je povinný každý zápis obmedzenia prijímateľa sociálnej služby a údaje uvedené v registri obmedzení bezodkladne po použití prostriedkov obmedzenia oznámiť ministerstvu (ustanovenie § 10 ods. 6 zákon o sociálnych službách).

7. Opatrenie

Zosúladiť režim používania obmedzovacích prostriedkov v zariadení s ustanovením § 10 zákona o sociálnych službách (drevené ohrádky, miestnosť pre bezpečný pobyt, fixačné pomôcky...)

Termín plnenia: ihneď

8. Opatrenie

Spracovať smernicu o používaní drevenej ohrádky, o pravidelnej evidencii a o kontrole jej používania.

Termín plnenia: ihneď

4.3 Sťažnosti klientov¹⁰

Medzi pravidelné aktivity patrí stretnutie pri čaji s riaditeľom, ktoré sa uskutočňuje vždy v pondelok, stredu a v piatok v čase od 8:00 do 9:00 hodiny. Cieľom je v rámci náviku samostatnosti odtabuizovanie a prehĺbenie vzťahu klienta s vedením zariadenia. V takomto priamom vzťahu zariadenie dáva priestor na diskusiu, vyjadrenie spokojnosti, či nespokojnosti s poskytovaním sociálnej služby, ako aj na podávanie návrhov, či podnetov na zmenu.

V zariadení funguje Rada prijímateľov vytvorená z reprezentantov klientov a manažmentu zariadenia, ktorá na pravidelnom stretnutí umožňuje priamu komunikáciu, flexibilné riešenie požiadaviek a podporu podnetov.

Klienti môžu podávať sťažnosť v zmysle zákona o sťažnostiach, ktorý je spracovaný v smernici v ľahko čitateľnom texte a prístupný na viacerých nástenkách v zariadení. Okrem toho svoje požiadavky a podnety môžu riešiť priamo s pracovníkom, vedením zariadenia, prostredníctvom Rady klientov alebo anonymne do schránok, ktoré sú umiestnené priamo na oddeleniach. Na nástenkách na oddeleniach sú pre klientov dostupné smernice na podávanie sťažností. Zariadenie rieši s klientmi ich sťažnosti, žiadosti a návrhy operatívne, posledná sťažnosť bola zaevidovaná v roku 2015 a týkala sa požiadaviek klientky v sociálnej núdzi, ktorá nebola opodstatnená.

9. Opatrenie

Zabezpečiť informácie o postupoch, ako sa môžu klienti sťažovať na postupy v zariadení, na nevhodné správanie zamestnancov, a iné na báze dôvery tak, aby boli klienti chránení pred negatívnymi dôsledkami ich sťažností.

Termín plnenia: do 30.6.2020

¹⁰ Podľa kritéria 9.2 Prílohy č. 2 zákona o sociálnych službách má poskytovateľ sociálnej služby rešpektovať právo klientov na vyjadrenie spokojnosti alebo nespokojnosti s kvalitou poskytovaných a zabezpečovaných sociálnych služieb. Vyjadrenie nespokojnosti so sociálnymi službami prijímateľom sociálnej služby nie je podnetom ani dôvodom na vyvodzovanie dôsledkov, ktoré by prijímateľovi sociálnej služby spôsobili akúkoľvek ujmu.

10. Opatrenie

Zverejniť Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutým v ľahko čitateľnom jazyku na prístupnom mieste v zariadení. Zaviest' v zariadení vzdelávanie o ľudských právach pre klientov.

Termín plnenia: ihneď

5. Právo na nezávislý spôsob života a na začlenenie sa do spoločnosti (čl. 19 Dohovoru)¹¹

5.1 Podpora nezávislého života klientov ¹²

V rámci individuálnych a skupinových stretnutí zariadenie poskytuje odborné činnosti: sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, alebo psychologická a liečebnopedagogická intervencia. V rámci základného a špecializovaného sociálneho poradenstva má každý klient svojho kontaktného pracovníka, s ktorým môže konzultovať svoje problémy. Sociálna rehabilitácia je zameraná na podporu samostatnosti, nezávislosti a sebestačnosti klientov a zahŕňa nácviky rôznych zručností či posilňovanie nácvikov pri sebaobsluhu, alebo pri úkonoch starostlivosti o domácnosť. V zariadení prebiehajú nácviky:

- sebaobsluhy: nácviky osobnej hygieny, stravovania, stolovania...,
- starostlivosti o domácnosť: nácviky zabezpečenia chodu domácnosti, nakupovania, prípravy jedla, manipulácie s domácimi elektrospotrebičmi, udržiavania čistoty, upratovania...,
- základných sociálnych aktivít: nácvik komunikačných zručností v obchode, na úrade, nácvik využívania dostupnej občianskej vybavenosti a dostupných občianskych služieb v komunite (obchody, úrady, pošta, nemocnice...),
- rozvoja finančnej gramotnosti, hospodárenia s finančnými prostriedkami,
- rozvoja a tréningu sociálnych a komunikačných zručností: sebaadvokácia, riešenie konfliktných a stresových situácií,
- nácviku využívania informačných technológií na získanie potrebných informácií...

V zariadení sa nachádza tréningový byt, ktorý ponúka príležitosť pre sociálnu rehabilitáciu a nácviky samostatného bývania v modelovej situácii, kde si klienti môžu vyskúšať samostatné bývanie, starostlivosť o seba a domácnosť s podporou zamestnancov. Dĺžka pobytu v tomto tréningovom byte, obsah nácvikov ako aj miera podpory sú nastavované individuálne, podľa potrieb a želaní klienta. Snahou zariadenia je, aby sa tréningový byt stal prestupným krokom pre klientov do podporovaného bývania alebo vlastného bytu/bývania.

¹¹ Podľa čl. 19 Dohovoru osoby so zdravotným postihnutím majú právo na plné začlenenie a zapojenie sa do spoločnosti. Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby:

a) osoby so zdravotným postihnutím mali možnosť zvoliť si miesto pobytu, ako aj to, kde a s kým budú žiť na rovnakom základe s ostatnými a aby neboli nútené žiť v určitom konkrétnom prostredí;

b) osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k celému spektru podporných služieb, či už domácich alebo pobytových a ďalších komunitných podporných služieb vrátane osobnej asistencie, ktoré sú nevyhnutné pre nezávislý život v spoločnosti; a pre začlenenie sa do nej a ktoré zabráňujú izolácii a segregácii v spoločnosti;

c) komunitné služby a zariadenia pre širokú verejnosť boli za rovnakých podmienok prístupné osobám so zdravotným postihnutím a aby zohľadňovali ich potreby.

¹² Jednou z povinností poskytovateľa sociálnej služby uvedených v ustanovení § 7 zákona o sociálnych službách je spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na návrat prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou formou do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénou formou, ambulantnou formou alebo týždennou pobytovou formou, a to so súhlasom prijímateľa sociálnej služby a pri rešpektovaní jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu.

5.1.1 Finančné prostriedky klientov

Zariadenie má vypracovanú smernicu o prijímanie darov a jej účelom je zabezpečenie transparentnosti pri procese prijímania daru, prehľadu o poskytnutých daroch ako aj účelnosti používania darovaných prostriedkov. Zariadenie zverejňuje kópie darovacích zmlúv na svojej webovej stránke a vedie evidenciu prijatých darov v knihe darov, v ktorej eviduje darovacie zmluvy v poradí podľa dátumu podpísania a označuje ich poradovými číslami. Všetky dary, ktoré zariadenie prijme, sa použijú výlučne na účel súvisiaci so skvalitnením poskytovanej sociálnej služby jej prijímateľom.

Zariadenie nedisponuje výpismi účtov klientov, ani nemá zriadený samostatný účet pre klientov. Zariadenie klientom, ktorí nemajú obmedzenú spôsobilosť na nakladanie s finančnými prostriedkami, vreckové neurčuje, nakoľko klienti sami disponujú so svojim finančnými prostriedkami a rozhodujú sami o ich využití. V rámci nácviku samostatnosti zariadenie podporuje klientov k väčšej finančnej zodpovednosti. Nákupy si klienti realizujú samostatne, alebo podľa potreby aj s pomocou sociálnych pracovníkov.

Podľa vyjadrenia riaditeľa zariadenia, v prípade, že po zosnulom klientovi zostane v zariadení osobný majetok, zariadenie kontaktuje rodinu, ktorá si osobné veci prevezme. Ak zanechá finančnú hotovosť na základe zmluvy o úschove, prostredníctvom externého právneho zástupcu nahlásia túto skutočnosť do dedičského konania a po právoplatnom dedičskom konaní vydajú finančnú hotovosť dedičom.

Pohľadávky klientov za poskytovanú sociálnu službu sú evidované v elektronickom systéme a celý postup vymáhania pohľadávok, ako aj žiadostí o trvalé upustenie od vymáhania sa riadi usmernením Bratislavského samosprávneho kraja z roku 2014. Podľa vyjadrenia zamestnancov, pri nesplatených pohľadávkach klientov podáva zariadenie žaloby na príslušný súd.

5.2 Prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam

Právo osôb so zdravotným postihnutím na prácu zahŕňa právo na možnosť živiť sa slobodne zvolenou prácou alebo prácou prijatou na trhu práce a právo na pracovné prostredie, ktoré je otvorené, začleňujúce a prístupné osobám so zdravotným postihnutím.

Zariadenie síce spolupracuje s miestnym úradom, avšak možnosti zamestnania sú veľmi limitované a pre klientov tohto zariadenia táto ponuka nie je aktuálne využívaná.

11. Opatrenie

Využiť intenzívnejšiu spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti zamestnávania klientov, ktorí sú spôsobilí a schopní vykonávať drobné pomocné práce (doložené lekárskej posudkom).

Termín plnenia: priebežne

5.3 Právo na účasť na politickom a verejnom živote ¹³

Podľa vyjadrenia klientov, zariadenie im umožňuje zúčastňovať sa volieb. Na informačných tabuliach sú vyvesené informácie o možnostiach zúčastňovať sa volieb.

5.4 Aktivity klientov ¹⁴

Zariadenie má k dispozícii dva osobné automobily a jednu dodávku s plošinou, určenú najmä na prevoz klientov s telesným postihnutím. Klientom nie sú účtované žiadne poplatky za prepravu. Do zariadenia prichádzajú dobrovoľníci raz ročne v rámci podujatia Naša Bratislava organizovaného Nadáciou Pontis. Do zariadenia chodia študentky v odbore kaderníctvo, ktoré prídu v rámci svojej odbornej praxe ostrihať klientov 4x ročne. Zariadenie spolupracuje so Slovenskou zdravotníckou univerzitou (študenti odboru fyzioterapia vykonávajú v zariadení odbornú prax 2x ročne v dvojtyždňových turnusoch) a s Vysokou školou sv. Alžbety (do zariadenia prichádza jeden študent).

Sociálni pracovníci veľmi intenzívne spolupracujú s ÚPSVaR, Sociálnou poisťovňou najmä pri vybavovaní žiadostí o priznanie invalidného dôchodku, dávok v hmotnej núdzi, preukazov ŤZP, príspevkov na kompenzačné pomôcky a iné záležitosti podľa potrieb klientov.

Obr. č. 6 Spoločenská a počítačová miestnosť s knižnicou

¹³ Volebné právo je všeobecne zaručené Ústavou Slovenskej republiky, ako aj Listinou základných práv a slobôd. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím v článku

29 ods. a) vyžaduje, aby sa zaistilo, aby sa osoby so zdravotným postihnutím mohli účinne podieľať na politickom a verejnom živote na rovnakom základe s ostatnými, a to priamo, alebo prostredníctvom slobodne zvolených zástupcov vrátane práva a možnosti osôb so zdravotným postihnutím voliť a byť zvolený.

¹⁴ Aktivity každého klienta v priebehu celého dňa by mali vychádzať z jeho individuálnych potrieb a mali by smerovať k zmysluplnému tráveniu času, podpore jeho sebestačnosti a samostatnosti. Zariadenie by malo zabezpečiť každému klientovi možnosť zúčastniť sa týchto činností. Podľa ustanovenia § 7 ods. a) zákona o sociálnych službách je poskytovateľ sociálnej služby povinný prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby, b) aktivizovať prijímateľa sociálnej služby podľa jeho schopností a možností.

Pre klientov zariadenia sú pripravované rôzne aktivity od pondelka do piatku v rozsahu od 8:00 do 16:00 hodiny, ktoré prebiehajú individuálnou a skupinovou formou. Všetky aktivity sú pre klientov dobrovoľné, sú pripravované a ponúkané klientom podľa ich individuálnych potrieb a schopností tak, aby klientov čo najviac motivovali a podporovali k vlastnej aktivite a samostatnosti s ohľadom na ich zdravotné limity. Skupinové stretnutia sú každý deň inak tematicky zamerané, napr. sa venujú tvorivej činnosti, nácviku sociálnych zručností, podpore kognitívno-pamäťových schopností a posilňovaniu nadobudnutých zručností (čítanie, písanie, počítanie, stretnutia so psychológom, skupinové varenia, kde si klienti precvičujú zručnosti potrebné na samostatný život). V popoludňajších hodinách sa môžu klienti zúčastniť záujmových činností ako sú výroba keramiky, šport, hudba, hranie spoločenských hier, vychádzky, alebo iné akcie. Každý klient má v rámci týždňa niekoľko individuálnych stretnutí (so sociálnymi pracovníkmi, psychológom, liečebnými pedagógmi, fyzioterapeutmi a hydroterapeutom), podľa individuálneho plánu, počas ktorých pracuje na svojich vlastných cieľoch.

Sumarizácia opatrení pre ZKR Gaudeamus

Termín plnenia ihneď

Opatrenie	číslo
Zabezpečiť každodennú a dôslednú starostlivosť o čistotu izieb klientov na oddelení bezodkladného prijatia. Tým napomôcť odstráneniu nepríjemného zápachu na chodbe.	2
Zabezpečiť dostatočné množstvo toaletného papiera na všetkých toaletách. V prípade potreby odporúčame zahrnúť tréning používania hygienických potrieb do individuálnych plánov klientov, sledovať a vyhodnocovať ich pokrok.	4
Zabezpečiť dostatočný počet paravánov a prijať opatrenie na zabezpečenie dôstojnosti a ochrany intimity klientov.	5
Zosúladiť režim používania obmedzovacích prostriedkov v zariadení s ustanovením § 10 zákona o sociálnych službách (drevené ohrádky, miestnosť pre bezpečný pobyt, fixačné pomôcky...)	6
Zabezpečiť informácie o postupoch, ako sa môžu klienti sťažovať na postupy v zariadení, na nevhodné správanie zamestnancov, a iné na báze dôvery tak, aby boli klienti chránení pred negatívnymi dôsledkami ich sťažností.	7
Zverejniť Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutým v ľahko čitateľnom jazyku na prístupnom mieste v zariadení. Zaviesť v zariadení vzdelávanie o ľudských právach pre klientov.	8

Termín plnenia do 30.06.2021

Opatrenie	číslo
Na izbách oddelenia bezodkladného prijatia a izbách klientov s týždennou pobytovou formou vybaviť izby klientov vhodným nábytkom, uzamykateľnými skrinkami, alebo skriňami ako aj inými dekoráciami navodzujúcimi pocit domova.	1
Vyriešiť bezbariérovosť toaliet na oddelení bezodkladného prijatia.	3

Termín plnenia priebežne

Opatrenie	číslo
Využiť intenzívnejšiu spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti zamestnávania klientok, ktoré sú spôsobilé a schopné vykonávať drobné pomocné práce (doložené lekársym posudkom).	9